

Dídac P. Lagarriga: “Les formigues em fascinen”

Dg, 19/04/2020 per Catalunya Religió

(Josep Gordi -CR) Aquests dies que comporten solitud i contemplació, donem veu als qui hi estan familiaritzats. Tot i que va néixer a Brasil el 1976, des de petit viu a Catalunya. **Dídac P. Lagarriga** va començar a escriure i publicar des de molt jove. Molt interessat per la pluralitat de cultures i religions, no separa l'escriptura de la tasca com a editor i traductor. Col·labora habitualment a la premsa i, des de 2014, escriu setmanalment al diari ARA [sobre interioritat i diversitat religiosa](#). També participa en col·loquis i trobades sobre qüestions relacionades amb l'islam i el diàleg interreligiós. Ha publicat una desena de llibres, com [Eco-yihad](#) (Bellaterra, 2014), on parla del vincle entre islam i ecologia, [Del teu germà musulmà. Cartes d'avui a Charles de Foucauld](#) (Fragmenta, 2017) sobre el diàleg islamocristià o el llibre infantil [El despertar de l'arbre](#) (Akiara, 2018) un conte per parlar de la consciència del món vegetal.

Viu al Vallès i aquesta conversa va tenir lloc a Mollet, molt abans que comencés el confinament, en un dels espais de la biblioteca de Can Mulà. Amb ell publiquem una nova entrevista de la col·lecció [Natura Sagrada](#), dedicada a personatges que tenen un vincle espiritual amb la natura.

Al seu llibre de les cartes a Charles de Foucauld explica que la infantesa va anar lligada al mar a l'estiu i la muntanya a l'hivern...

Vivíem a Badalona molt a prop del mar. A més, a l'estiu anàvem molt entre Lloret i Tossa i a altres cales de la Costa Brava, ja que al meu pare li agradava molt la pesca submarina i les extensions de sorra del Maresme l'avorrien. Si el mar anava lligat a l'estiu i a la pesca, la muntanya la relaciono amb els bolets, que era una altra de les grans passions del meu pare. Anàvem sovint a la Conreria, on de ben petit vaig viure un temps abans d'instal·lar-nos a la ciutat, i també al Montseny o al Berguedà.

Quins records té de la natura al llarg de la seva infantesa?

El fet d'anar a la muntanya i a la platja anava associat al meu pare, que de petit ja practicava submarinisme amb el meu avi -dels primers a Catalunya a principis dels anys cinquanta-, o d'adolescent, quan es va aficionar per l'espeleologia. Als estius, arribàvem a primera hora i trobàvem la platja deserta. Ell ens deixava i marxava a pescar amb les ulleres i el fusell i tres hores després tornava. En moltes ocasions la meua mare es posava a dormir i jo estava allà sol amb la sorra, les formigues, les onades... Per tant, guardo una vivència de solitud d'aquells moments, en els quals m'encantava i badava. Al bosc passava el mateix: ell buscava bolets i jo em distreia amb els arbres, les fulles... Per aquesta raó sempre m'ha agradat molt badar, observar i deixar-me portar sense una finalitat concreta.

Per tant, el silenci va estar molt present en aquesta etapa?

Sí, però no només llavors, el silenci i la solitud és una constant en mi. Soc fill únic i els meus pares dedicaven moltes hores a treballar, per tant, vaig créixer aprenent a estar sol. En ocasions em quedava a la biblioteca de Badalona, mirant llibres, o amb la meua àvia. Ella estava malalta i es passava hores dormint al sofà i jo m'estava en silenci per no molestar-la. Mirava les rajoles i les formigues que anaven amunt i avall. Les formigues em fascinen.

Per què?

Ens vam establir en un pis petit on no hi havia lloc per cap animal de companyia, però les formigues sempre apareixien i m'encantava el seu moviment constant. També m'agrada la seva capacitat de viure a tot arreu.

Ha escrit un llibre, *Eco-yihad*, per parlar de la relació entre l'ecologia i l'islam, on esmenta que hi ha tres vectors identitaris: la creació de Déu, ser fills de les nostres mares i ser un producte del context i, per aconseguir un equilibri vital, remarqueu que cal reprendre el camí de la unitat.

Crec que aquests tres vectors poden ser una eina per definir el que som, però, no sempre en som conscients o els col·loquem en el seu ordre jeràrquic. El primer, que és el vertical, és que som creació de Déu, és a dir, d'allò que ens sobrepassa i ens sustenta. El segon, que és horitzontal, és que som fills de les nostres mares, i aquí hi incloc la genètica familiar i el llegat dels avantpassats. El tercer, que és circular, ens diu que som producte del nostre context, tant ambiental com cultural. Som totes tres coses alhora, no podem obviar-ne una. Aquest esquema funciona a nivell personal i també social. Al primer nivell hi situem l'espiritualitat, la moral i l'ètica, els valors absoluts com diferenciar entre el bé i el mal. En el segon vector hi ha l'herència del passat i les tradicions, i, en el tercer, se situen les ideologies polítiques actuals o els paradigmes socials. Quan trenquem amb Déu i amb les tradicions, ens sentim només hereus o producte del nostre context i ens oblidem del llegat intergeneracional i del vector espiritual. O pot passar que s'elimini el segon vector, com en algunes societats religioses on no tenen present el llegat tradicional. Això es veu molt a nivell agrícola quan es desenten de l'herència rebuda i el seu entorn es contamina ràpidament. Vull recalcar que aquests tres vectors són jeràrquics, és a dir, el primer és més important que els altres dos, però tots tres són imprescindibles i ajuden a viure en equilibri a la persona i a la societat.

Dins l'Alcorà imagino que hi ha molts preceptes que afavoreixen aquest equilibri i, per tant, el respecte cap a la natura.

A l'Alcorà no apareix la paraula natura. Tot és creació de Déu. Per a l'islam, la noció principal és la de *tauhid*, la relació de tot amb tot en una única unitat. Tot està viu i hi ha un diàleg permanent. Per exemple, el paradís dialoga amb Déu com una criatura més. Els musulmans i les musulmanes sabem que les muntanyes parlen amb Déu, que els cels i la terra parlen amb Déu i també que tots els éssers vius el lloen. Una pedra, un ocell o un arbre són musulmans. Per tant, no hi ha la natura d'una banda i l'ésser humà de l'altra, sinó que tot és una unitat viva i en diàleg.

Ha parlat del vector de la creació on se situa l'espiritualitat. Com definiria aquest mot?

En àrab existeix la paraula *ihsan* que tant significa bellesa com excel·lència i espiritualitat. M'agraden algunes paraules àrabs que tenen més d'un sentit, però que tots els significats s'uneixen per les seves arrels. Per tant, l'espiritualitat és bellesa. A l'islam hi ha tres nivells: *islam*, *iman* i *ihsan*. El primer, l'*islam*, és el més bàsic, és a dir, seguir els consells i les normes religioses. Aquest és el primer grau. El segon, l'*iman*, entra en joc la consciència, no et limites a seguir uns preceptes, i el tercer, l'*ihsan*, és on apareix la bellesa espiritual, és a dir, que ets en un punt on saps apreciar la bellesa i el teu comportament és vist com a excel·lent per la resta. Per tant, tothom vol estar al costat d'aquelles persones que han assolit aquest tercer nivell. En ocasions la seva simple presència és beneficiosa. Sense dir res. Es tracta de persones que viuen en un estat de bellesa excel·lent. No és el resultat d'hores d'estudi ni un àmbit teòric. L'assaboreixes.

Què has de posar en joc per aconseguir-ho?

Un dels ensenyaments més importants de l'islam és que cal lluitar contra les idolatries. I què és idolatrar un ídol? Fer-ne la teva finalitat, la teva raó de viure. Salut, diners, expectatives professionals, èxit intel·lectual... De tot en podem fer un ídol. Trencar ídols allibera.

L'egocentrisme podria ser un d'aquests ídols?

I tant! Si tu et converteixes en el teu ídol o finalitat última descentres tot l'equilibri que abans hem plantejat. I si converteixes la natura en el teu ídol també passa el mateix. Com va dir el poeta **Muhammad Iqbal**, el sentit de l'islam és renunciar a tot el que desapareix. Per tant, podem estimar els fills, els arbres... però no idolatrar-los, fer-ne la finalitat.

Per tant, la clau és saber on cal situar el teu centre o la teva finalitat, però per aconseguir-ho cal una bona dosi d'equilibri?

Sí. Però no tot depèn de tu. Cal evitar les obsessions! Ara moltes persones idolatren la salut o la natura. Tinc la sensació que sovint hi ha una certa supèrbia, com en aquesta idea de salvar el món. En tot cas, hem vingut a ser salvats, però no a salvar res. Pensar que tenim la capacitat de salvar el món, com l'altra cara de la moneda, quan pensem que podem destruir-lo, és en certa manera un pensament superb i egocèntric. No podem destruir el món, com a molt ens destruïrem a nosaltres mateixos. No tenim aquest poder tan gran de destrucció i de salvació que, en definitiva, respon a les ànsies de control. Ens diem: "Que forts que som, que ho podem destruir i refer tot!". Crec que cal baixar els fums. Això no treu que cadascú tingui les seves responsabilitats, però cal viure i dur-ho a terme des de la

humilitat.

Quin paper juga la natura a la vida de les persones?

Cap paper, ja que som natura. Sempre penso que darrera de tot hi ha la misericòrdia divina, la *rahma*, com es diu en àrab. Aquesta mateixa arrel r-h-m dona en àrab úter i matriu, així que tenim la imatge d'una misericòrdia uterina d'on sortim i que ens nodreix. Per tant, en qualsevol judici meu hi ha una part de dubte que desemboca en la confiança. Crec que el món es va revelant constantment perquè apreciem i reverenciem aquesta matriu de misericòrdia.

No té la sensació de què la manifestació del sagrat s'ha anat reduint a un espai tancat?

L'Alcorà ens diu que l'ésser humà ha estat creat per adorar. De la mateixa manera que no podem deixar de respirar, no podem deixar d'adorar. Quan ens oblidem de Déu adorem qualsevol cosa, ja sigui un ídol abstracte -diners, poder, èxit, ideologies-, com figures concretes -polítics, esportistes, músics i artistes-. Constantment estem adorant quelcom. L'espai sagrat sempre hi és, però no el situem en el lloc que li correspon. Adorar és també aixecar la mirada i situar la nostra adoració al lloc corresponent. Quan ho fas l'espai sagrat s'amplia. Hi ha una dita del profeta Muhàmmad que diu: "Tota la terra és una mesquita". Per aquest motiu, a l'islam l'oració canònica es pot fer a tot arreu, ja que qualsevol lloc forma part del temple que és la terra. Per tant, no cal cap edifici per resar, només que el lloc estigui net. Aquesta és l'única condició i és el vincle principal entre la pràctica espiritual i la material, on se'ns demana fer l'esforç de no contaminar i veure la terra com a espai sagrat.

I llavors, per què necessitem els temples?

La resposta també ens apareix en les tres joies del budisme: el Buda, el Dharma i el Sanga. Buda és qui ens ensenya el camí, el Dharma és la forma de viure, les lleis, i el Sanga és la comunitat. Sense comunitat es fa molt difícil el camí. Per tant, els temples són els punts de trobada de la comunitat. En aquests espais s'enforteix la comunitat. Peter Brook diu que el teatre sana la societat ja que actua com a punt de trobada de la comunitat per compartir un misteri. Aquesta dimensió la trobem, en primer lloc, quan la comunitat es troba en els temples.

Quin paper té el jardí en la cultura musulmana?

No podem esforçar-nos per alguna cosa si no la coneixem. Si l'Alcorà diu que el paradís és un jardí, és imprescindible l'existència d'espais plens d'aigua, ombra, flors, fruits on poder gaudir-ne tan físicament com psíquicament. Els jardins són petits paradisos a la terra. A més, el jardí a l'islam compleix la doble funció contemplativa i pràctica, per això no hi ha diferència entre un jardí i un hort. Els fruits que donen alimenten l'ànima i el cos.

L'any 2005 va fundar [oozebap](#), una associació per difondre la diversitat cultural africana a casa nostra. D'on li ve aquesta atracció per l'Àfrica?

No ho sé, m'hi trobo còmode. Hi ha quelcom quan soc allà que em fa sentir com a casa. I què és la casa? Doncs el lloc d'on no vols marxar. Hauríem de relacionar-nos amb l'Àfrica d'una altra manera. Fins ara, amb l'esclavitud i el colonialisme, l'hem vist com un continent ple de riquesa material i l'hem explotada. És hora de

veure també la seva riquesa espiritual i humana, que ens pot ensenyar moltes coses i, alhora, pot frenar aquesta explotació que encara dura i sanar les seves conseqüències tan devastadores.

De tant en tant, viatja a Touba, que és una ciutat sagrada o santa del Senegal.

Sí, el meu mestre és allà. Touba és una ciutat fundada pel sufí **Cheikh Ahmadou Bamba** a finals del segle XIX en un lloc semidesèrtic on solia fer recessos espirituals. Va assenyalar un arbre i va dir als seus deixebles que allà hi creixerà una ciutat. De fet, a la tradició islàmica Tuba és el nom d'un arbre del paradís. Primer van ser quatre barraques de palla, però a poc a poc l'espai va anar creixent a mida que també creixien els seus seguidors. L'administració colonial francesa, moguda per la por que aquest moviment fos violent, va deportar Bamba ben lluny, a Gabon, on va estar-hi empresonat set anys. Després va passar la resta de la seva vida sota arrest domiciliari, en total tres dècades de privació de llibertat. Tot i això, sempre va defensar la no violència i el perdó i és un referent internacional de la pau i els drets civils com ho pot ser **Gandhi** o **Luther King**, tot i que no tan conegut (ser musulmà i africà és un doble estigma pel reconeixement occidental!). La ciutat havia crescut al marge de les iniciatives colonials i, després de la independència del Senegal, el nou estat no va gosar actuar contra la seva autonomia. Encara ara dins de Touba no hi ha ingerència de l'estat i la muridiya, que és com es diu la comunitat inicial, continua gestionant-la amb les seves pròpies normes. És una ciutat consagrada a la devoció, tot i que té set-centes mil persones i és la segona ciutat del país després de Dakar. Allà aprenc molt, tant de creixement personal com de relacions humanes.

La natura és sagrada?

Tot és sagrat. A l'Alcorà es diu que, en un primer moment, la custòdia de la terra, Déu la va voler donar al cel, però el cel va dir que no la volien i les muntanyes van dir el mateix i, finalment, l'ésser humà va dir que sí. Per què tenim aquesta responsabilitat? Potser és un regal que ens fa Déu. És com un fill, un regal que has de cuidar. Però també és com una mare i un pare, que et cuiden i que els has de respectar. Gràcies a aquest fet podem créixer i entendre molts aspectes de nosaltres mateixos i de la vida en general.